ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΞΕΧΑΣΤΗ ΓΕΝΕΑ

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΗΡΩΪΣ ΤΟΥ ΑΓΩΝΟΣ

«Σάββαινα ἡ Σπαρτιάτισσα» καὶ τ' ἀνδραγαθήματά της. Ἡ μυστηριώδης γρηᾶ τοῦ Γυμνασίου Ναυπλίου. Ἡ Ἐριννὺς τῶν μαθητῶν. Ἡ θαυματουργὲς μαγκούρα. Μία ἀναφορὰ της στὴν Δ' Ἐθνοσυνέλευση. Ἡ σαβανώτρα τῶν δυὸ τραγικῶν Μαυρομιχαλαίων. Ἡ πανοπλία τῆς Σταυρούλας. Ο θάνατός της. κτλ. κτλ.

Ο Γυμνάσιο τοῦ Ναυπλίου εἶνε τὸ πρῶτο, τὸ ἀρχαιότερο τοῦ Κράτους. Ἱδρύθηκε ἀπὸ τὸν Ὄθωνα στὰ 1836——ὅπως ἀναφέρει καὶ ἡ ἐπιγραφὴ στὸ ὑπέρθυρο τοῦ κτιρίου—καὶ σ' αὐτὸ ἐμαθήτευε ἡ μετὰ τὸν Ἀγῶνα γενεά. τὰ παιδιὰ τῶν ἀγωνιστῶν καὶ οἱ διαπρέψαντες κατόπιν ἄνδρες τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Στὸ στηθαῖο ἑνὸς παραθύρου σώζεται ἴσως ἀκόμη, σκαλισμένο στὸ μάρμαρο, τὸ ὄνομα τοῦ Ἀχιλλέως Παράσχου, ποὺ ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς ζωηρότερους μαθητὰς τοῦ Γυμνασίου, συμμαθητὴς καὶ τοῦ ποιητοῦ Θεοδ. Ὀρφανίδη.

Κατὰ τὴν πρώτη λοιπὸν δεκαετία, μετὰ τὴν Ναυπλιακὴ Ἐπανάστασι (1862), οἱ μαθηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔβλεπαν μὲ πολλή τους περιέργεια κάθε πρωὶ μιὰ γρηούλα νὰ βγαίνη ἀπ' τὸ γειτονικὸ σπίτι τοῦ Τσακασιάνου καὶ νὰ πηγαίνη νὰ καθήσῃ στὸν ἥλιο, στὴν ἀντικρυνὴ «Πλατεῖα τῶν Τριῶν Ναυάρχων». Ἦταν μιὰ γρηὰ λιπόσαρκη, καταζαρωμένη, μὰ μὲ φωτερὰ τὰ μάτια καὶ γεμάτη ἀπὸ σθένος τὴν ψυχή... Ἡ εἴσοδος τοῦ σπιτιοῦ Τσακασιάνου, κολλητὰ στὴν πόρτα τοῦ Γυμνασίου, ἀρκετὰ πλατειά, μὲ θόλο, ἦταν τὸ καταφύγιο τῶν μαθητῶν στὰ διαλείμματα, ὡς ἀπόκρυφο καντιστήριο, «Φοιμετὸν», ὅπως τὸλεγαν οἱ ἴδιοι ! Οἱ ἀνήλικοι ὅμως αὐτοὶ φοιμαδόροι ἐτρόσεχαν ὄχι μόνο νὰ μὴ τοὺς ἴδῃ κανένας περαστικὸς καθηγητής, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴν τοὺς πάρῃ καὶ τὸ μάτι τῆς γρηούλας, ἡ ὁποία τότε δὲν δίσταζε νὰ σηρώσῃ τὴ μαγκούρα της καὶ νὰ τὴν καταφέρῃ στὴ ράχη τοῦ λαθραίου κατνιστοῦ. Ἡ κατοικία της ἀπετελεῖτο ἀπὸ ἕνα μόνο ἰσόγειο δωμάτιο, μὲ δυὸ παράθυρα. Ἀπὸ αὐτὰ ἦταν εὔκολο νὰ περιεργασθῇ κανεὶς τὸ ἐσωτερικό : Ἕνα χαμηλὸ κρεββάτι, φτωχικὰ στρωμμένο μὲ στρατιωτικὲς κουβέρτες (ἀπὸ κεῖνες ποὺ ἔφτιαναν τότε οἱ κατάδικοι τοῦ Παλαμηδιοῦ), ἕνα κοντὸ τραπέζι καὶ δυὸ σκαμνιά. ἦσαν τὰ μόνα ἔπιπλα τοῦ μυστηριώδους δωματίου. Ἐπάνω ὅμως ἀπὸ τὸ κρεββάτι τῆς γρηᾶς ἔλαμπαν ἀσημοστόλιστα ὅπλα τοῦ Ἀγῶνος, ὁλόκληρη πανοπλία, καὶ στὴ μέση ἕνα κομπολωτὸ γιαταγάνι, μὲ σπασμένη στὴν ἄκρη τὴ λεπίδα. Ἦσαν τ' ἀρματα τῆς γρηᾶς, τῆς «Κυρὰ Σάββαινας» τὰ τιμημένα ἄρματα, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ ἡρωϊκὴ ἐκείνη Σπαρτιάτισσα, στὴ νεαρή της ἡλικία, ἐτολέμησε γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Πατρίδος.

Ἡ γρηὰ Σάββαινα — γύρω ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς ὁποίας ὑφαίνονται διάφοροι θρύλοι —κατοικοῦσε ἀπὸ πολλὰ χρόνια μέσα σὸ ἰσαερὸ ἐκεῖνο ἰσόγειο, δὲν ἐδέχετο ποτὲ κανένα καὶ ἡ ζωή της περνοῦσε ὅπως στὰ παλιὰ μυθιστορήματα. Τὰ δυὸ παιδιά της, Ἰωάννης Σάββας ὁ ἕνας, Βασίλειος Σάββας ὁ ἄλλος, ὑπηρετοῦσαν ὡς ὁπλοδιορθωταὶ στὸ περίφημο Ὀπλοστάσιο τοῦ Ναυπλίου, ἦσαν παντρεμένοι κι' εἶχαν δικά τους σπίτια. Φαίνεται, ὡστόσο, ὅτι ἡ πραγματικότης ἦταν αὐτὴ ποὺ θὰ διηγηθοῦμε :

Ἡ Κυρὰ Σάββαινα, τῆς ὁποίας τὸ βαφτιστικὸ ὄνομα ἦταν Σταυρούλα, καταγετο ἀπὸ ἕνα χωριὸ τῆς Σπάρτης. Ὁ ἄνδρας της Σάββας, ἀγνώστου ἐπωνύμου, σύρωσε πρῶτος, στὸ 1821, τὴ σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως σὸ Μιστρᾶ, ἀμέσως ὅμως τὸν ἔπιασαν οἱ Τοῦρκοι καὶ τὸν κρέμασαν ἀπὸ μιὰ χαρουπιά. Ἡ νεαρὴ Σταυρούλα, ποὺ τὸν ὑστεραγαποῦσε, θέλοντας νὰ τὸν ἐκδικηθῇ, φόρεσε τὰ ὅπλα του καὶ ἀκολούθησε τὸν Κυριακούλη Μαυρομιχάλη καὶ ἄλλους ὁπλαρχηγοὺς τῆς Λακεδαίμονος σὲ ὅλες τὶς περιπέτειες τῶν πρώτων ἐτῶν τῆς Ἐπαναστάσεως κι' ἔλαβε μέρος σὲ μάχες, μὲ ἀνδρεία παραδειγματική. Ἡ Σταυρούλα ἦταν καὶ καλὴ γιάτρισσα γιὰ τοὺς τραυματιζομένους, καὶ ὑπομονητικὴ νοσοκόμα. Κατὰ τὴν πολιορκία τῆς Τριπολιτσᾶς καὶ τὴν περίφημη μάχη τοῦ Βαλτετσίου ἔδειξε τρομερὸ θάρρος. Ἀνεμίζοντας τὸ γιαταγάνι, φώναζε :

—Ἐμπρός, μπρὲ Ἕλληνες !... Ἐμπρός, ἀπόγονοι τοῦ Λεωνίδα !...

Σὲ κάποια στιγμή, μάλιστα, ὁ Μαυρομιχάλης ἀναγκάστηκε νὰ τὴν διατάξῃ μὲ αὐστηρὸ τόνο νὰ μὴν ἐκθέτη σὲ τόσο κίνδυνο τὴ ζωή της. Τὰ ὅπλα, ποὺ ἐκρέμονταν στὸ φτωχικὸ σπίτι της, τὰ εἶχε πάρει στὸ μερίδιό της ἀπὸ τὰ λάφυρα τῆς Τριπολιτσᾶς. Τὸ γιαταγάνι, ποὺ ἐφάνταζε στὴ μέση τῆς πανοπλίας, ἀνῆκε στὸν ὀνομαστὸ γιὰ τὴ σκληρότητά του χριστιανοδιώχτη Ἀλῆ - Τσεκούρα, ὁ ὁποῖος, ξέροντας πὶ τὸν περίμενε ἂν ἔπεφτε στὰ χέρια τῶν πολιορκητῶν τῆς Τριπολιτσᾶς, κλείστηκε σὸ σεράγι του, ἔσφαξε ὅλες τὶς γυναῖκες τοῦ χαρεμιοῦ του κι' ὕστερα ἔβαλε φωτιὰ στὸ σεράγι καὶ κάηκε μαζύ του ! Μέσα σ' ἕνα μισοκαμένο δῶμα ἡ Σταυρούλα βρῆκε τὸ γιαταγάνι καὶ τὸ κράτησε γιὰ ἀνάμνησι.

* * *

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους 1824 ἡ Κυρὰ Σάββαινα, ἀκολουθῶντας τὸν Σπαρτιάτη ἄρχοντα Ἀναγνώστη Σπηλιωτάκη (ποὺ μόλις τότε εἶχε διορισθῆ μέλος τοῦ Ἐκτελεστικοῦ), καὶ τὴν εἶχε ὑπὸ τὴν προστασία του, ἦρθε κι' ἐγκαταστάθηκε στὸ Ναύπλιο, ὅπου πειὰ ζοῦσε. Ἀργότερα, ἐπὶ τῆς Κυβερνήσεως Καποδίστρια, βρῆκε κρατικὴ περίθαλψι.. Ὁ Καποδίστριας τῆς ἐχορήγησε μηνιαία σύνταξι κι' ἔβαλε τὰ δυὸ ὀρφανά της στὸ νεοσύστατο τότε Ὀρφανοτροφεῖο τῆς Αἴγινας. Στὰ ἱστορικὰ ἔγγραφα τῆς Ἐθνικῆς μας Βιβλιοθήκης σώζεται ἡ ἀκόλουθη ἀναφορὰ τῆς ἡρωΐδος. (Διατηροῦμε τὴν ὀρθογραφία — ἢ μᾶλλον τὶς....ἀνορθογραφίες τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου) :

«Πρὸς τὴν Σὴν Δ' Ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν !

»Κύριοι Πληρεξούσιοι,

»Τὸ Στάδιον τῆς πολεμικῆς δόξης εἶναι βέβαια κατὰ φυσικὸν λόγον μόνον διὰ τοὺς ἄνδρας, ὅταν ὅμως εἶναι λόγος περὶ σωτηρίας Πατρίδος, ὅταν ὅλη σχεδὸν ἡ φύσις συντρέχει πρὸς ὑπερασπισίν της αἱ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος ἐδείξαν πάντοτε ὅτι ἔχουν καρδίαν νὰ κινδυνεύσουν συναγωνιζόμενοι ὡς οἱ ἄνδρες. ἠμποροῦν καὶ νὰ ὠφελήσουν μεγάλως εἰς τὰς πλέον δεινὰς περιστάσεις.

»Ἡμαι γυναίκα χῆρα, Κύριοι, ἔχω καὶ ἀνήλικα ὀρφανά. τούτῳ δὲν μὲ ἐμπόδισεν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἱεροῦ πολέμου μας νὰ πιάσω τὰ ὅπλα καὶ νὰ κινήσω μὲ τοὺς πρωταγωνιστὰς διὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἔθνους καὶ πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν ἀραχλίων στρατιωτῶν Ἑλλήνων.

»Ἐστάθηκα πρότον εἰς τὰς ἐκστρατείας τοῦ ἀοιδήμου Κυριακούλη, ἔπειτα καὶ ἄλλων ἀρχηγῶν, εἰς διάφορα μέρη, οἷον τὴν Εὔριπον, τὴν στερεάν. Ἑλλάδα, εἰς τὸ Βαλτέτζι, εἰς τὰ Τρίκορφα, εἰς τὸν Ἀλμυρὸν κτλ.

»Πόσον δὲ ἐκοπίασα εἰς τὸ διάστημα τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος καὶ ποίαν ἀπόλυσιν εἶχα ποτέ, μαρτυροῦν καὶ τὰ ἀποδεικτικά μου μὲ τὰ ὁποῖα ἠθέλησαν νὰ μὲ τιμήσουν ὁ ἴδιος Κυριακούλης καὶ ὁ στρατηγὸς Κ : Διονύσιος Μοῦρτζηνος καὶ ἄλλοι διάφοροι, δίνανται καὶ προφορικῶς νὰ μαρτυρίσουν ὅσοι τῶν ἐδῶ πληρεξουσίων μὲ εἶδαν εἰς τὰ στρατεύματα.

»Ἐν τοσούτῳ παρισιάζομαι διὰ τοῦ παρόντος εἰς τὴν Σεβαστὴν ταύτην ὁ. μύγηριν διὰ νὰ σᾶς παρακαλέσω. Κύριοι, ἂν τὸ στοχάζεσθε δίκαιον καὶ πρέπει νὰ λάβεται καὶ περὶ ἐμοῦ ὀπρόνοιαν τινά, ἀναθέτοντες εἰς τὸν κοινὸν πατέρα μας τὸν Κυβερνήτην τὴν αἰτήσεώς μοῦ, τὴν ὁποίαν ἐλπίζω θέλεται ἀποδεχθῇ εὐμενῶς.

»Μένω μὲ τὸ προσῆκον σέβας.

Σάβενα σπαρτιάτισα

»Ἄργος τῇ 3 Αὐγούστου 1829.

Δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ὑποβολὴ τῆς ἀνωτέρω ἀναφορᾶς, στὴ συνεδρίασι τῆς 5 Αὐγούστου,ἡ Ἐθνικὴ Συνέλευσις, προεδρευομένη ἀπὸ τὸ γέρο ἀγωνιστὴ Γεώργιο Σισίνη, ἄκουγε μὲ χαρακτηριστικὴ προσοχὴ τὴν «ἀναφορὰ τῆς χήρας κυρίας Σάβαινας» καὶ τὴν ἐδιάβαζε μεγαλοφώνως ὁ Γραμματεὺς Ἰακωβάκης Ρίζος ὁ Νερουλός. Στὸ τέλος, μὲ χειροκροτήματα, οἱ πληρεξούσιοι ἔκαναν δεκτὴ τὴν ἀναφορά, καὶ εἰς τὰ σωζόμενα Πρακτικὰ διαβάζουμε τὰ ἑξῆς :

«...Ἡ ἀναφορὰ τῆς Σπαρτιάτιδος ταύτης ὑπέμνησε τὴν ἀρετὴν τῶν ἀνδρείων ἐκείνων γυναικῶν, ἐκθέτουσα τὰς ἐκστρατείας αὐτῆς μετὰ τοῦ ἀοιδίμου Κυριακούλη κατὰ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα καὶ εἰς διάφορα μέρη, ὅπου μὲ τὰ ὅπλα εἰς χεῖρας ἐπολέμησεν ἀνδρείως κατὰ τῶν ἐχθρῶν.

«Πολλοὶ τῶν πληρεξουσίων, αὐτόπται μάρτυρες καὶ συναγωνισταί, ἐβεβαίωσαν τὸν ἀπαραδειγματίστον ἐνθουσιασμὸν τῆς νέας Σπαρτιάτιδος, ἥτις παρουσιασθεῖσα εἰς τὴν Συνέλευσιν ἐκίνησε τὸν θαυμασμὸν καὶ τὸν ἔπαινον ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων».

* * *

Ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια, ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς Κυρὰ Σάββαινας, διαδραματίσθηκε ἡ δολοφονία τοῦ Ἰωάννου Καποδίστρια. Ἡ πόρτα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἐβάφηκε μὲ τὸ αἷμα τοῦ Κυβερνήτη, ἡ πόλις σήμηνε ἀναστάσιμον καὶ οἱ Ναυπλιεῖς ὠργίσθηκαν πολὺ ἐναντίον τῶν Μανιατῶν... Ἡ Κυρὰ Σάββαινα λυπήθηκε διπλά : καὶ γιατὶ σκοτώθηκε ὁ προστάτης τῶν ὀρφανῶν της, μὰ καὶ γιατὶ οἱ δολοφόνοι ἦσαν συμπατριῶτες της, καὶ μάλιστα Μαυρομιχαλαῖοι. Καὶ ἡ παράδοσις λέει πὼς αὐτή, κρυφά,

Σάββαινα ἡ Σπαρτιάτισσα
(Σκίτσο τοῦ κ. Γ. Γρηγόρη)

τὴ νύχτα, πῆγε μαζὺ μ' ἕνα Μανιάτη παπᾶ, ἐτράβηξε ἀπὸ τὴν ἀκρογιαλιὰ τὸ πτῶμα τοῦ Κωνσταντίνου Μαυρομιχάλη, ποὺ τὄβρεχαν τὰ κύματα, κάτω ἀπὸ τὴ ντάτια τῶν «Πέντε Ἀδελφῶν» καὶ τὄθαψαν χριστιανικά. Ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες ἡ ἴδια ἐσαβάνωνε καὶ τὸν ἄλλο δολοφόνο, τὸν Γεώργιο Μαυρομιχάλη, ποὺ τὸν ἐτουφέκισαν ἔξω ἀπὸ τὴν «Πύλη τῆς Ξηρᾶς». Καὶ κανεὶς δὲν ἐτόλμησε νὰ τὴν πειράξῃ ἢ νὰ τὴν κατηγορήσῃ γιὰ τὸ κίνημά της, ποὺ τὸ ὑπηγόρευε ἡ γυναικεία, ἀλλὰ γενναία καρδιά της.

Μετὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ὄθωνος, ἄρχισαν δύστυχες μέρες γιὰ τὴν Κυρὰ Σάββαινα. Ἡ Βαυαρικὴ ἀντιβασιλεία ἔπαψε νὰ χορηγῇ σύνταξι σὲ πολλοὺς ἀγωνιστὲς καὶ σ' αὐτή. Ἡ δυστυχισμένη χήρα ἐξακολούθησε νὰ μένῃ στὸ Ναύπλιον καὶ νὰ ξενοδουλεύῃ γιὰ νὰ συντηρῇ τὸν ἑαυτό της καὶ τὰ παιδιά της, τὰ ὁποῖα, μετὰ τὴ διάλυσι τοῦ Ὀρφανοτροφείου, τὰ ξαναπῆρε κοντά της. Καὶ μόνον ὅταν ἔγιναν ἐνήλικα, μπόρεσε νὰ τὰ κατατάξῃ στὸ Ὁπλοστάσιο.

Ὡς τὶς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς της, ἡ Κυρὰ Σάββαινα ἦταν αὐστηρὴ στοὺς μαθητὲς ἐκείνους, ποὺ πείραζαν τοὺς γέρους ἢ σὲ ὅσους ἐκάπνιζαν. Ὅταν τοὺς ἔβλεπε μὲ τὸ τσιγάρο στὸ χέρι, τοὺς κυνηγοῦσε μὲ τὴ μαγκούρα της ὥς τὴν πόρτα τοῦ Γυμνασίου, φωνάζοντας :

—Βρὲ ζαλιάρικα ! Γιὰ δαῦτο ἐχύσαμε ἐμεῖς τὸ αἷμα μας, γιὰ νὰ φτιάξουμε τοῦτο τὸ ρημαδιακό, γιὰ ν' ἀνοίξετε τὰ μάτια σας, καὶ σεῖς δὲν ξέρετε τί κάνετε !;....

Στὶς φωνές της, ἐπρόβαινε ἀπὸ τὸ παράθυρο ὁ Γυμνασιάρχης Γιαν. Λελάκης, καὶ τῆς ἔλεγε, μὲ τὸ γλυκὸ ὕφος του :

—Ἡσύχασε, κυρία Σάββα, ἐγὼ θὰ τιμωρήσω τὸν ἀχρεῖον.

Καὶ πράγματι, ὁ μαθητὴς ἐτιμωρεῖτο μὲ νηστεία ἢ ἀποβολή, κατὰ τὸ παιδαγωγικὸ σύστημα τῆς ἐποχῆς.

Ἡ Κυρὰ Σάββαινα, ἂν καὶ δὲν ἐπροσταστεύθη ἀπὸ τὴν πρώτη Βασιλεία, ἦταν ἐναντίον τῶν ἐπαναστατῶν. Ἔλεγε ὅτι ὁ Ὄθων ἀγαποῦσε τὴν Ἑλλάδα καὶ γι' αὐτὸ ἐρχότανε σὲ λόγους μὲ τοὺς ἀντισθωνικούς, ποὺ ζητοῦσαν τὴν ἐκθρόνισί του. Νόστιμη ἦτανε μιὰ σιζήτησι τῆς ἁπλοϊκῆς γερόντισσας μὲ τὸν συμπολίτη της πρόεδρο τῶν Πρωτοδικῶν Πέτρο Μαυρομιχάλη, ἀντιδυναστικὸ κ' αὐτόν :

—Θέλετε νὰ διώξετε τὸ Βασιλιᾶ, τὸν ρώτησε. Γιατί ;

—Γιὰ νὰ φέρουμε ἄλλον, καλύτερο, Κυρὰ Σάββαινα.

—Κυττάχτε ὅμως νὰ μὴ τὴν πάθετε σὰν ἐκείνη τὴ γυναῖκα, ποὺ ἐπειδὴ τὴν ἔβριζε ὁ ἄνδρας της, παρακαλοῦσε τὴν Παναγία νὰ τὸν πεθάνῃ. Ἄμα ἔπισαν ἡ κατάρες της καὶ χήρεψε, πῆρε ἄλλον ἄνδρα, ποὺ ἦταν πολὺ χειρότερος, γιατί αὐτὸς τὴν ἔδερνε... Τότε παρακαλοῦσε τὴν Παναγία νὰ τῆς ζήσῃ ὁ ἄνδρας αὐτός, γιατί ἂν ἔπαιρνε τρίτον, αὐτὸς μποροῦσε καὶ νὰ τὴν σκοτώσῃ ἢ νὰ τὴν σακατέψῃ...

Ὅταν ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1862 ἐξεθρόνισε τὸν Ὄθωνα καὶ ἄρχισε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, ἡ Κυρὰ Σάββαινα ἐμοίντζωνε κατὰ τὴν Ἀθήνα, λέγοντας :

—Νά, μωρὲ ἀλούτηροι, τί ἐκάνατε !...

Ἡ ἡρωϊκὴ γυναῖκα πέθανε σὲ ἡλικία 92 ἐτῶν. Ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ τελευταῖα λείψανα τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος καὶ ἐκηδεύθη δημοσίᾳ δαπάνῃ στὸ ἱστορικὸ κοιμητήριο τοῦ Ναυπλίου, κάτω ἀπὸ τὸ μαρμάρινο Λεοντάρι, ποὺ ἔστησαν οἱ Βαυαροὶ γιὰ τοὺς νεκροὺς συμπατριῶτες τους, καὶ ποὺ σώζεται ἀκόμη στὴν κορυφὴ τοῦ ὑπερκειμένου λόφου.

ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

Η ΕΞΥΠΝΑΔΕΣ ΤΟΥ ΟΤΤΟ ΦΟΥΝΚΕ

Ὁ γνωστὸς γιὰ τὸ πνεῦμα του Γερμανὸς πάστορ Ὄττο Φοῦνκε παρίστατο μιὰ μέρα στὸν ἑορτασμὸ τῶν χρυσῶν γάμων (δηλαδὴ τῆς πεντηκονταετηρίδος τῶν γάμων), ἑνὸς ζεύγους.

—Πενῆντα χρόνια ποὺ ζήσαμε μαζὺ μὲ τὴ γυναίκα μου, εἶπεν ὁ εὐτυχὴς σύζυγος, δὲν ἀλλάξαμε λόγο. Τόσο συμφωνοῦσαν οἱ χαρακτῆρες μας, ὥστε οὔτε ἀπλῆ συζήτησι κάναμε ποτὲ γιὰ κανένα πρᾶγμα...

—Πῶς ; ἐρώτησε ὁ πάστορ. Εἴχατε πάντα τὴν ἴδια γνώμη ;

—Τὴν ἴδια πάντοτε !

—Ὦ ! τί πληκτικὴ ζωὴ ποὺ θὰ περάσατε !... εἶπεν ὁ πάστορ.

ΣΟΦΑ ΛΟΓΙΑ

Ἡ χαρὰ εἶνε ἕνας μορφασμὸς κ' ἡ εὐτυχία ἕνα χαμόγελο.

Β. Οὺγκὼ

Ὑπάρχει ἀκόμη στὰ ἀνθρώπινα πάθη κάτι ποὺ ἔχει μέσα του περισσότερη ψυχή, ἀπ' ὅσην ἔχει τὸ βλέμμα. Αὐτὸ εἶνε τὸ δάκρυ.

Πωὶ Μερὶς

Τὸ μυστικὸν τῆς εὐτυχίας εἶνε νὰ ἀπαιτῇ κανεὶς πολλὰ ἀπ' τὸν ἑαυτό του καὶ πολὺ λίγα ἀπ' τοὺς ἄλλους.

Σουΐφτ

ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΖΟΥΓΚΛΕΣ

ΠΩΣ ΚΥΝΗΓΟΥΝ ΤΑ ΛΙΟΝΤΑΡΙΑ

(Ἕνα ἐνδιαφέρον ἄρθρο)

Ἕνας κυνηγός, ποὺ πέρασε μιὰ ζωὴ ὁλόκληρη στὰ παυθένα δάση τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, κυνηγῶντας λιοντάρια καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία, περιγράφει σ' ἕνα Ἀγγλικὸ περιοδικὸ τοὺς διαφόρους τρόπους κυνηγιοῦ τῶν λιονταριῶν.

«Γιὰ νὰ σκοτώσῃ κανεὶς ἕνα λιοντάρι, γράφει, πρέπει νὰ τὸ ζυγώσῃ. Κι' αὐτὸ οὔτε εὔκολο εἶνε, οὔτε ἀκίνδυνο. Τὸ λιοντάρι, ὅπως κι' ὅλα τὰ θηρία, μυρίζεται ἀπὸ πολὺ μακρυὰ τὴν παρουσία ἀνθρώπου καὶ πρέπει κανεὶς νὰ προχωρῇ μὲ τὸν ἀέρα κόντρα, γιὰ νὰ μὴ τὸν μυρισθῇ τὸ λιοντάρι. Ἂν βαδίζει μὲ τὴ διεύθυνσι τοῦ ἀνέμου, τὸ λιοντάρι ἢ θὰ φύγῃ, πρὶν ὁ κυνηγὸς πλησιάσει εἰς ἀπόστασιν βολῆς, ἢ θὰ κρυφθῇ καὶ θὰ ἐνεδρεύσῃ, γιὰ νὰ τοῦ ἐπιτεθῇ ξαφνικά, ὁπότε εἶνε πολὺ δύσκολη ἡ θέσις τοῦ κυνηγοῦ.

»Ὅταν κανεὶς βλέπει τὸ λιοντάρι ἢ βρῇ τὰ ἴχνη του, μπορεῖ νὰ τὸ ζυγώσῃ, ἂν τὸν βοηθάει ἡ φορὰ τοῦ ἀνέμου. Γιὰ νὰ βροῦν τὰ ἴχνη τοῦ λιονταριοῦ, ἄλλοι μεταχειρίζονται κυνηγετικὰ σκυλιὰ κι' ἄλλοι, ἰθαγενεῖς ἀνιχνευτές, ποὺ ξέρουν τὰ κατατόπια καὶ τὶς συνήθειες τοῦ ἀγριμοῦ, μποροῦν δὲ νὰ διακρίνουν καὶ τὰ ἴχνη του.

»Ἄλλοι πάλιν, γιὰ νὰ ζυγώσουν τὸ λιοντάρι, τὸ κυνηγοῦν καβάλλα στὸ ἄλογο. Τὸ λιοντάρι δὲν ἔχει μεγάλη ἀντοχὴ στὸ τρέξιμο καὶ λαχανιάζει γρήγορα. Μὰ ὁ καβαλλάρης πρέπει νὰ ἔχῃ τὸ νοῦ του, γιατὶ τὸ θηρίο, μόλις βρῇ καμμιὰ λόχμη, σταματάει καὶ γυρίζοντας ἐπιτίθεται μὲ τόσην ὁρμὴ καὶ τόσον αἰφνιδιαστικά, ὥστε μπορεῖ ν' ἁρπάξῃ τὸν καβαλλάρη πρὶν αὐτὸς προφτάσει νὰ προβοληθῇ. Γι' αὐτὸ δὲν τὸ ζυγώνουν πολὺ στὸ τρέξιμο καὶ πρὸ παντὸς δὲν τρέχουν κατ' εὐθείαν πίσω του, ἀλλὰ λίγο πλάγια, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴν πρώτη ἐπίθεσί του.

»Τὸ ἄλογο γενικὰ τρέχει γρηγορώτερα ἀπὸ τὸ λιοντάρι καὶ ἀντέχει ἀσυγκρίτως περισσότερο, ἀλλὰ στὰ πρῶτα μενῆντα μέτρα, τὸ λιοντάρι, πηδῶντας, φτάνει καὶ ξεπερνάει τὸ ἄλογο. Εἶνε περιττὸν νὰ λεχθῇ ὅτι ὁ κυνηγὸς ἔχει ἀνάγκην πολλῆς ψυχραιμίας καὶ ἐπάκτου σκοπευτικῆς ἱκανότητος, ἡ ὁποία μόνη δὲν ἀρκεῖ, γιατὶ πρέπει ἐπίσης νὰ ξέρῃ τὰ σημεῖα τοῦ σώματος τοῦ λιονταριοῦ, στὰ ὁποῖα τὸ τραῦμα εἶνε θανάσιμο καὶ κερδανοβόλο. Αὐτὰ δὲ τὰ σημεῖα εἶνε στὸ κεφάλι, πίσω ἀπὸ τὸ αὐτὶ καὶ στὸ στῆθος, στὸ μέρος τῆς καρδιᾶς. Καὶ βέβαια τὸ λιοντάρι δὲν στέκεται ἀκίνητο, οὔτε ποζάρει, γιὰ νὰ δώσῃ τὸν κατάλληλο στόχο. Ὅπου ἀλλοῦ δὲ κ' ἂν πληγωθῇ, δὲν πέφτει, καὶ πληγωμένο γίνεται ὑπερβολικὰ ἐπικίνδυνο.

»Πεζοὶ κυνηγοῦν τὸ λιοντάρι εἴτε μὲ σκυλιά, ὅπως εἴταμε, εἴτε μὲ ἰθαγενεῖς ἀνιχνευτάς. Οἱ ἰθαγενεῖς ἐναντίον τοῦ λιονταριοῦ καθὼς καὶ τῶν ἄλλων θηρίων, δὲν μεταχειρίζονται τουφέκια, ἀλλὰ τόξα καὶ ἀκόντια, πηγαίνοντα ὅμως πολλοὶ μαζύ, προφυλαγμένοι μὲ ἀσπίδες.

»Οἱ Εὐρωπαῖοι κυνηγοὶ χρησιμοποιοῦν, φυσικά, τουφέκι. Πρέπει ὅμως νὰναι σκοπευταὶ ἀπολύτου ἀκριβείας, τὸ ἄπλο τους νὰ ἔχῃ βαρεῖς σφαῖρες ἢ καὶ ντοὺμ-ντοὺμ. Πρέπει ἐπίσης νὰ λαβαίνουν πολλὲς προφυλάξεις. Δὲν παρακολουθοῦν ἀπὸ πολὺ κοντὰ τὸ λιοντάρι, ἔστω κι' ἂν εἶνε βαρειὰ πληγωμένο, γιατί, ἐνῶ ἂν δὲν τὸ πειράξῃ κανείς, μπορεῖ νὰ τὸν ἀφήσῃ ἐντελῶς ἀνενόχλητο, ὅταν πληγωθῇ ἀγριεύει, λυσσάει κυριολεκτικῶς.. Κρύβεται τότε πίσω ἀπὸ τοὺς θάμνους, ἐνεδρεύει, καὶ λίγα λεπτὰ πρὶν ξεψυχήσει, βρίσκει ἀρκετὴ δύναμι γιὰ νὰ ἐπιτεθῇ καὶ νὰ σπαράξῃ τὸν κυνηγό.

»Ἄλλος τρόπος κυνηγιοῦ λιονταριῶν, χρησιμοποιούμενος ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς, εἶνε ἡ παγίδα. Σινήθως σκάβουν ἕναν βαθὺ λάκκο στὰ μονοπάτια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνάει τὸ λιοντάρι, ἰδίως κοντὰ στὸ νερό. Ἄμα σκαφτῇ ὁ λάκκος, τὸν σκεπάζουν μὲ λεπτὰ ξύλα κι' ἀπὸ πάνω βάζουν χῶμα καὶ χλόη, ἐνίοτε δὲ καὶ δόλωμα, κανένα σκοτωμένο ἐλάφι ἢ ζέβρο. Τὸ λιοντάρι, πηγαίνοντας νὰ φάῃ τὸ δόλωμα, πέφτει μέσα στὸ λάκκο κι' ἐκεῖ τὸ σκοτώνουν μὲ τόξα ἢ ἀκόντια.

»Ἡ δύναμις τοῦ λιονταριοῦ εἶνε κολοσσιαία. Μπορεῖ ν' ἁρπάξῃ στὸ στόμα του καὶ νὰ τὸ σύρῃ σὲ μεγάλη ἀπόστασι τὸ πτῶμα ἑνὸς ζέβρου. Μπορεῖ ἀκόμα ὄχι μόνο νὰ σύρῃ τὸ πτῶμα ἑνὸς βωδιοῦ, ἀλλά, κρατῶντας το, νὰ πηδήσῃ μιὰ ψηλὴ μάνδρα. Καμμιὰ φορὰ ἑνώνονται δυὸ καὶ περισσότερα λιοντάρια καὶ σέρνουν σὲ μακρινὴ ἀπόστασι τὸ πτῶμα ἑνὸς μεγάλου βουβάλου.

»Τὰ λιοντάρια βγαίνουν γιὰ νάβροιν τροφὴ τὴ νύχτα κυρίως. Σπανίως ἐπιτίθενται τὴν ἡμέρα. Ὅταν τὴν ἡμέρα συναντήσουν ἄνθρωπο, δὲν τοῦ ἐπιτίθενται, παρὰ περνοῦν ξέγνοιαστα ἢ φεύγουν ἄφοβα, ὡσὰν νὰ τὸν περιφρονοῦν. Ἂν ὅμως ὁ ἄνθρωπος τὰ πληγώσει, καμμιὰ φορὰ δὲ κι' ἂν τὰ κυττάξῃ ἐπίμονα, τοῦ ἐπιτίθενται, γιατὶ τὸν ὑποπτεύονται ὅτι ἔχει ἐχθρικοὺς σκοπούς».